

పదోతరగతి సాంఘిక శాస్త్రం

ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం (1900 – 1950)

1. కింది పట్టికను చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి. (స.నై.) (2 మార్కులు)

కాలపట్టిక	
వైమర్ గణతంత్ర రాజ్యంగా ప్రకటన	నవంబరు 9, 1918
హిట్లర్ జర్మనీకి ఛాన్సలర్ కావడం	జనవరి 30, 1933
పోలెండ్ పై జర్మనీ దండెత్తడంతో రెండో ప్రపంచయుద్ధం ప్రారంభం	సెప్టెంబరు 1, 1939
యు.ఎస్.ఎస్.ఆర్. పై జర్మనీ దండెత్తడం	జూన్ 22, 1941
యూదులపై సామూహిక హత్యకాండ	జూన్ 23, 1941
అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రాలు రెండో ప్రపంచయుద్ధంలో చేరడం	డిసెంబర్ 8, 1941

2. రెండో ప్రపంచ యుద్ధానికి తక్షణ కారణమేమిటి?

జ: పోలెండ్ పై జర్మనీ సేనలు దండెత్తడం రెండో ప్రపంచ యుద్ధానికి తక్షణ కారణం.

3. 1941 లో జరిగిన సంఘటనలు ఏవి?

జ: యు.ఎస్.ఎస్.ఆర్. పై జర్మనీ దండెత్తడం, రెండో ప్రపంచయుద్ధంలో అమెరికా చేరడం, యూదులపై సామూహిక హత్యకాండ.

4. లెనిన్, స్టాలిన్ రష్యాలో ఏయే మార్పులు తీసుకొచ్చారు? (వి.అ.) (4 మార్కులు)

జ: లెనిన్, స్టాలిన్ రష్యాలో అనేక విప్లవాత్మకమైన మార్పులను తీసుకొచ్చారు.

లెనిన్: కమ్యూనిస్టు రష్యా స్థాపకుడు, నిర్మాత అయిన లెనిన్ అసలు పేరు 'వ్లాదిమిర్ ఇలిచ్ ఉలియనోవ్'. అతడి కలం పేరైన 'యన్.లెనిన్' తో ఆయనను పిలిచేవారు. బోల్షివిక్కులకు లెనిన్ (1870 – 1924) నాయకత్వం వహించాడు.

మార్పులు: లెనిన్ భూమినంతటినీ జాతీయంచేసి దాన్ని రైతులందరికీ పంచిపెట్టాడు.

- ★ ఇతడు ప్రవేశపెట్టిన 'నూతన ఆర్థిక విధానం' ప్రకారం కర్షకులు తాము ఉత్పత్తి చేసిన సరుకులను తామే మార్కెట్ లో అమ్ముకోవచ్చు.
- ★ ధరలను నియంత్రించాడు.

★ అన్ని కర్మాగారాలను, బ్యాంకులను జాతీయం చేశాడు.

★ దేశీయ, విదేశీయ అప్పులు రెండింటినీ రద్దుచేశాడు.

స్టాలిన్: 1924 లో లెనిన్ చనిపోయిన తర్వాత స్టాలిన్ కమ్యూనిస్టు పార్టీ నాయకుడయ్యాడు. ఇతడి నాయకత్వంలో రాజకీయ, ఆర్థిక రంగాల్లో ప్రధానమైన మార్పులు వచ్చాయి.

మార్పులు: ఎవరూ శాసించడానికి వీలులేని అధికారంతో సోవియట్ రష్యాని బలమైన ఆర్థికశక్తిగా మలిచాడు.

★ పారిశ్రామికవేత్తలకు ప్రోత్సాహం అందించాడు. పంచవర్ష ప్రణాళికల ద్వారా రష్యాలో పారిశ్రామికవృద్ధిని అనూహ్య రీతిలో సాధించాడు.

★ పెద్ద కమతాల వ్యవసాయానికి మారాలన్న ఉద్దేశంతో 'ఉమ్మడి క్షేత్రాలు' ఏర్పాటు చేశాడు.

★ నిరక్షరాస్యతను నిర్మూలించి, కమ్యూనిస్టు విద్యావిధానాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు.

5. పిల్లలను పెంచే శ్రమ, బాధలకే మహిళలు పరిమితమా? అన్నివిషయాల్లో స్త్రీ, పురుషులు సమానంగా భాగస్వాములు కాగలరని మీరు అనుకుంటున్నారా? (సు.ప్ర.) (4 మార్కులు)

జ: పిల్లలను పెంచే శ్రమ, బాధలకే మహిళలు పరిమితం కాకూడదు. 'ఒక జాతిని కాపాడటంలో అన్నిటి కంటే స్థిరమైన అంశం మహిళలే' అన్న హిట్లర్ మాటల్లో అతిశయోక్తిలేదు. ఇది నిజం.

★ సమాజంలో కుటుంబానికి గుర్తింపు తెచ్చేది స్త్రీ.

★ మహిళ తన నిరంతర ఆత్మత్యాగంతో, నిరంతరవ్యధ, బాధలు ఉన్నా తన సంతానాన్ని అభివృద్ధి పథాన నడిపించడానికి కృషి చేస్తుంది.

★ ఉదయం లేచిన దగ్గర నుంచి రాత్రి పడుకునే వరకు నిరంతరం శ్రమజీవిగా కష్టపడుతుంది.

★ భర్తకు చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూ అన్ని విషయాల్లో స్త్రీలు పాలుపంచుకుంటున్నారు.

★ పిల్లలను పెంచడమే కాకుండా వ్యవసాయక్షేత్రాలు, కార్యాలయాలు, కర్మాగారాలు, చట్టసభలు, సైన్యంలోనూ మహిళలు పురుషులతో సమాన భాగస్వాములవుతున్నారు.

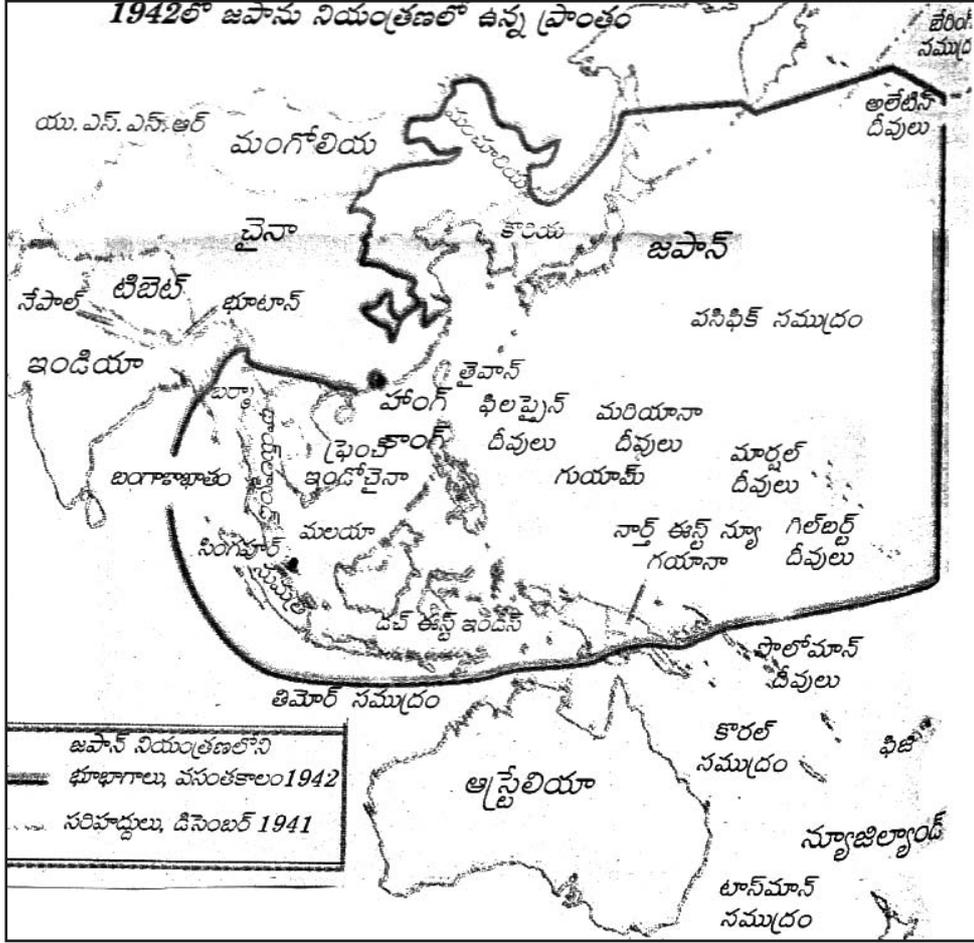
★ పిల్లలను సన్మార్గంలో నడిపించడంలో ఇద్దరూ భాగస్వాములే.

★ వ్యవసాయ, పరిశ్రమల, సేవా రంగాల్లో పురుషులతోపాటు స్త్రీలు కూడా తమ వంతు కృషి చేస్తున్నారు.

★ అన్ని విషయాల్లో స్త్రీ, పురుషులు ఇద్దరూ తమ మేధాశక్తితో సమానంగా పని చేయగలరు. కాబట్టి అన్ని విషయాల్లో స్త్రీ, పురుషులు సమాన భాగస్వాములు కాగలరని నేను అనుకుంటున్నాను.

కింది పటాన్ని పరిశీలించి, ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

(ప్.నై.) (2 మార్కులు)

6. జపాన్ నియంత్రణలో లేని రెండు దేశాలను పేర్కొనండి.

జ: ఇండియా, యు.ఎస్.ఎస్.ఆర్.

7. జపాన్ నియంత్రణలో ఉన్న జపాన్ పశ్చిమవైపు ఉన్న రెండు ప్రాంతాలను తెలపండి.

జ: థాయ్‌లాండ్, కొరియా.

కింది విషయాన్ని చదివి, అర్థం చేసుకుని సమాధానం రాయండి. (ఇ.పా.చ.వ్యా.) (2 మార్కులు)

1917 మార్చి 8 న “సేంట్ పీటర్స్‌బర్గ్” నగరంలో పదివేల మంది మహిళలు నిరసన ఊరేగింపు చేపట్టి “రోట్టె, శాంతి” కావాలని కోరారు. ఈ నిరసనలో మహిళలతోపాటు కార్మికులు కూడా చేరారు.

8. మహిళలు ఎందుకు నిరసన ఊరేగింపు చేపట్టారు?

జ: మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి ముందు ప్రపంచంలోనే అతి పెద్ద సైన్యం రష్యాకు ఉండేది. 1917 నాటికి 20 లక్షల సైనికులు, పౌరులు చనిపోయారు. ప్రాణనష్టమే కాకుండా రష్యా ఆర్థిక పరిస్థితి కూడా పూర్తిగా చిన్నాభిన్నమైంది. యుద్ధరంగానికి ఆహారాన్ని మళ్లించడంవల్ల పట్టణాల్లో ఆహారకొరత ఏర్పడింది. ఈ కారణాలవల్ల మహిళలు నిరసన ఊరేగింపు చేపట్టారు.

రచయిత: బొమ్మిడి నారాయణరావు

పదోతరగతి సాంఘికశాస్త్రం

ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం 1900-50

ప్ర: మిత్రదేశాలు ఐక్యరాజ్య సమితిని ఏ ఆశయాలతో స్థాపించాయి? (ప్ర.సు.) (2 మార్కులు)

జ: మిత్రదేశాలు ఐక్యరాజ్య సమితిని కింది ఆశయాల కోసం స్థాపించాయి: యుద్ధాలను నివారించి, శాంతిని నెలకొల్పడం. ప్రజలందరికీ స్వేచ్ఛ, సమానత్వం లభించేలా కృషి చేయడం. పేదరికం, ఆకలి లాంటి దుర్భర పరిస్థితులను అంతం చేయడం. మానవ హక్కుల కల్పనకు ప్రాధాన్యమివ్వడం. అంతర్జాతీయ చట్టాలను గౌరవించడం. సామాజిక ప్రగతిని ప్రోత్సహించడం.

ప్ర: ప్రపంచంలో సంభవించిన రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలకు ప్రధాన కారణాలను పేర్కొనండి.

(వి.అ.) (4 మార్కులు)

జ: రెండు ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య 21 సంవత్సరాల కాలవ్యవధి ఉంది. ఆర్థిక పరిస్థితులు, దౌత్యపరమైన కూటములు, ఆయుధ సామగ్రి లాంటి వాటిలో ఎన్నో తేడాలున్నాయి.

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి కారణాలు:

- ★ ఈ యుద్ధానికి తక్షణ కారణం - 1914 జూన్ 28 న ఆస్ట్రీయాకు చెందిన ఆర్చడ్యూక్ ఫ్రాంజ్ ఫెర్డినాండ్ ఒక సెర్బియన్ ఉన్మాది చేతిలో హత్యకు గురయ్యాడు.
- ★ దీంతో సెర్బియాపై ఆస్ట్రీయా యుద్ధం ప్రకటించింది.
- ★ సెర్బియా తమ కూటమిలో ఉండటంవల్ల బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, రష్యా సెర్బియాకు మద్దతుగా నిలిచాయి.
- ★ మరోవైపు ఆస్ట్రీయా పక్షాన ఉన్న జర్మనీ, ఇటలీ కూడా యుద్ధంలో చేరాయి. దీంతో మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం మొదలైంది.

రెండో ప్రపంచ యుద్ధానికి కారణాలు:

- ★ 1939 సెప్టెంబరు 1 న డాంజింగ్ రేవును జర్మనీకి అప్పగించడానికి పోలెండ్ నిరాకరించింది. ఇది రెండో ప్రపంచ యుద్ధానికి దారితీసిన తక్షణ కారణం.
- ★ వెంటనే పోలెండ్లోకి జర్మనీ యుద్ధ ట్యాంకులు, హిట్లర్ సేనలు దండెత్తాయి.
- ★ పోలెండ్కు బ్రిటన్తో సైనిక ఒప్పందం ఉండటంతో పోలెండ్ పక్షాన బ్రిటన్ యుద్ధంలో చేరింది.
- ★ రెండోరోజు ఫ్రాన్స్ కూడా యుద్ధంలో చేరడంతో రెండో ప్రపంచ యుద్ధం మొదలైంది.

దీర్ఘకాలిక కారణాలు:

- ★ మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి 19 వ శతాబ్దం నుంచే రంగం సిద్ధమైంది.
- ★ దురహంకార పూరిత జాతీయవాదం, సామ్రాజ్యవాదం, సైనికవాదం, రహస్య ఒప్పందాలు మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి దారితీసిన ప్రధానమైన దీర్ఘకాలిక కారణాలు.

- ★ వర్సయిల్స్ సంధిలో ఉన్న అవమానకర చర్యలు జర్మనీలో ద్వేషాలు పెరగడానికి కారణమయ్యాయి. ఇది రెండో ప్రపంచ యుద్ధం జరగడానికి దీర్ఘకాలిక కారణమైంది.

ప్ర: మూడో ప్రపంచ యుద్ధం సంభవిస్తే జరిగే నష్టాలను అంచనా వేయండి.

(స.అం.ప్ర.ప్ర.) (4 మార్కులు)

జ: మూడో ప్రపంచ యుద్ధం సంభవిస్తే జరిగే నష్టం మేధావుల అంచనాలకు కూడా అందనిది. ఈ యుద్ధం వస్తే కింది తెలిపిన నష్టాలు సంభవించవచ్చు

- ★ రెండు ప్రపంచ యుద్ధాల వల్ల మరణించిన వారి కంటే ఎన్నోరెట్లు ఎక్కువ జనాభా మరణించవచ్చు గాయపడవచ్చు
- ★ విపరీతమైన ఆస్తి నష్టం జరిగి, ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ అస్తవ్యస్తం అవుతుంది.
- ★ కొన్ని దేశాలు తుడిచి పెట్టుకుపోవచ్చు
- ★ ప్రపంచ దేశాలు కూటములుగా విడిపోయి ఒక దేశం మరో దేశంపై ద్వేషం పెంచుకుంటాయి.
- ★ యుద్ధంలో నెగ్గిన, ఓడిన దేశాలు రెండూ విపరీతంగా నష్టపోతాయి.
- ★ ఎన్నో ప్రమాదకరమైన పరిణామాలు సంభవిస్తాయి.
- ★ అణుబాంబులు, రసాయనిక ఆయుధాలను కలిగి ఉన్న దేశాలు, శత్రు రాజ్యాలపై వాటిని ప్రయోగిస్తాయి.
- ★ అణుబాంబులు ప్రయోగిస్తే 'లుకేమియా' లాంటి 'క్యాన్సర్' సమస్యలు దశాబ్దాలపాటు కొనసాగుతాయి.
- ★ భూ ఉపరితలం చాలావరకు నిస్సారమవుతుంది. పంటలు పండక ఆహార కొరత ఏర్పడుతుంది.
- ★ ప్రస్తుతం అణుబాంబులు, రసాయనిక ఆయుధాలు తయారు చేయడంలో దేశాల మధ్య పోటీ పెరిగింది. ఇలాంటి ఆయుధాలు ప్రమాదవశాత్తు పేలిపోయినా పూర్తి వినాశనం, మానవ నష్టం జరిగే ముప్పు ఉంది. ఈ భయం రోజురోజుకూ పెరిగిపోతోంది.
- ★ వినాశకారక ఆయుధాల ఉత్పత్తి తగ్గలని, మూడో ప్రపంచ యుద్ధం సంభవించకూడదని ప్రపంచమంతా శాంతియుతంగా ఉండాలని కోరుకుందాం.

★ ఈ చిత్రాన్ని పరిశీలించి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి. (ప.నై.) (2 మార్కులు)

ప్ర: పటంలో చూపిన 'లోగో' దేనికి సంబంధించింది?

జ: పటంలో చూపిన 'లోగో' అంతర్జాతీయ మహిళల ఓటు హక్కు ఉద్యమ సంస్థకు సంబంధించింది.

ప్ర: ఈ లోగో ఏ సంవత్సరంలో ఏర్పడింది?

జ: ఈ లోగో 1914 లో ఏర్పడింది.

★ కింది కాల పట్టికను చదివి, ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి. (స.నె.) (2 మార్కులు)

కాల పట్టిక	
మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ప్రారంభం (ఆగస్టు 1)	1914
రష్యా విప్లవం	1917
మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ముగింపు	1918
వర్సయిల్స్ ఒప్పందం	1919
నానాజాతి సమితి ఏర్పాటు	1919
జర్మనీలో హిట్లర్ ప్రాభవం	1933
రెండో ప్రపంచ యుద్ధం ఆరంభం	1939
రష్యాపై జర్మనీ దండెత్తడం	1942
ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పాటు	1945
రెండో ప్రపంచ యుద్ధం ముగింపు (ఆగస్టు)	1945

ప్ర: నానాజాతి సమితి రూపశిల్పి ఎవరు?

జ: నానాజాతి సమితి రూపశిల్పి 'ఉడ్రో విల్సన్'.

ప్ర: ఏ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పడింది?

జ: రెండో ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పడింది.

రచయిత: బొమ్మిడి నారాయణరావు